

BURLESQUE

Er zijn veel verschillende levensvormen op deze wereld. In de evolutietheorie worden die stevast geassocieerd met functionaliteit. Het is daarbij verbazend dat ondanks de enorme diversiteit in het dierenrijk toch gelijkaardige vormen ontstaan onder invloed van het milieu. Daarmee is het excentrieke vaak niet uniek.

Tot de voor mij meest aansprekende voorbeelden behoren de platvissen. Voor gewervelde dieren hebben ze

FOTO: A. LENDERS

een opvallend asymmetrische lichaamsbouw. Dat is echter nog niet het geval bij de vrijzwemmende larven van de groep, die nauwelijks afwijken van die van andere vissen. Na een verblijf van enkele weken in open water ondergaan ze een metamorfose naar typische bodembewoners, waarbij het skelet diverse aanpassingen ondergaat. Ook migreert het linker oog naar de rechterzijde van het lichaam en wordt tijdens het verdere bodemleven ook de bek aan die kant beter ontwikkeld. Tot voor kort waren er geen overgangsvormen tussen gewone vissen en platvissen bekend. Recent is echter een fossiel van 50 miljoen jaar oud ontdekt waarbij het oog al verplaatst is naar de bovenkant van de schedel, maar nog niet volledig is overgestoken. De eerste platvissen moeten zich dus in het Eoceen of iets daarvoor hebben ontwikkeld.

Een vergelijkbare ontwikkeling heeft eerder plaatsgevonden bij roggen. Alleen is bij deze kraakbeenvissen het lichaam niet lateraal afgeplat, maar dorsoventraal. Op deze wijze hebben deze platte haaien zich al bij het begin van het Jura (200 miljoen jaar geleden) aan het leven op de zeebodem aangepast. De evolutionaire trigger voor de aanpassing ligt voor een aanzienlijk deel in camouflage. Door niet alleen de kop, maar het lichaam geheel of gedeeltelijk in het zand te steken, vallen de dieren niet op en zijn ze beschermd tegen vijanden. Zowel roggen als platvissen zijn kustbewoners. Het zal dus niet de waterdruk zijn die deze pannenkoeken heeft gecreëerd.

Onder druk ontstaan wel pannenkoeken op voetbalvelden. Zijn onvrede uitend, is de term “pannenkoek” door een fanatieke Ajax-fan eens richting Marco van Basten gegoid. Je vraagt je af wat die supporter precies bedoeld heeft. Of was het geen metafoor maar een flapuit, een woord dat als eerste over de lippen kwam zonder een speciale betekenis? Zo heeft mijn vader me eens in opperste woede tijdens mijn turbulente jeugd jaren uitgemaakt voor “gekke hak”,

ook niet iets waar je direct een beeld bij hebt. Maar de term is wel blijven hangen, de rotstreek die de aanleiding was, niet meer.

Ik zou zowel de platte vissen als de woordbeelden willen vatten onder de term *burlesque*, de ultieme viering van verschillen tussen organismen in situ of in beeld. Over het algemeen hebben mensen geen waardering voor het afwijkende. Toch kiezen bepaalde subculturen, vaak kunstenaars, be-

wust voor het burleske, met als (enige) doel het afdwingen van acceptatie.

De pannenkoek en de gekke hak komen tot mijn verbijstering letterlijk samen in het werk van de Amerikaanse fotograaf Henry Horenstein. Hij maakte begin 2000 opnamen van het Tease-O-Rama, een sexy entertainment show in de Shim Sham Club te New Orleans. Waren de burleske modellen in de jaren twintig van de vorige eeuw vooral gericht op mannen, nu is het een vrouwencultuur, zowel in de zaal als op het podium. Dita von Teese is het uitgesproken boegbeeld van de moderne *burlesque*. Voormalig dagblad De Pers ging in maart 2012 nog uitgebreid in op het verschijnsel naar aanleiding van een tentoonstelling van Horenstein in de Amsterdamse galerie Vassie.

En als je het dan toch over burleske mensen hebt komt bij mij de persoon Bleker keer op keer weer op het net- en trommelvlies, dus zowel in beeld als geluid. Niet om na te trappen, maar om het verschijnsel nog maar eens te belichten, ga ik daar nog even op in. Qua uiterlijk was hij nog niet eens zo extreem, hoewel hij me keer op keer deed denken aan een schildpad die te vaak zijn kop uitstak, maar zich vooral terugtrok in zijn pantser. Qua uitspraken vond ik hem radicaler en extremer en vroeg ik me regelmatig af waarom hij voortdurend het podium nam in zijn eigen Shim Sham Club.

Was ook zijn ultieme doel acceptatie? Dan heeft hij met zijn optreden ongetwijfeld een aantal boeren-soortgenoten bereikt. Mij raakt hij niet langer. Maar was hij ook niet het ultieme voorbeeld van een burleske persoon die voor de natuur bijna letterlijk zijn kop in het zand stak? Dat heb ik nog steeds niet geaccepteerd. Van zijn korte, alles behalve gecamoufleerde optreden, heb ik tot op de dag van vandaag strooizand in mijn ogen.